

En vit, västerländsk, heterosexuell man, som krigar för sitt land men också för sin ras. Sådan framträder den ideale idrottaren i bildtidningen *Ses OS-bevakning* åren 1948–1980. I en analys ser Helena Tolvhed en förändrad manlighet men också ett statistiskt skillnadstänkande grundat på genus, etnicitet, nationalitet och en tro på ”naturliga” biologiska olikheter.

Brassebönor, stålmän och svarta spöken. idrottande kroppar i *Ses* bevakning av sommar-OS 1948–1980

Helena Tolvhed

Feministisk forskning har inte sällan förhållit sig kritisk till den moderna idrotten. Bland annat har man hävdat att idrotten uppkom som en reaktion mot den tidiga kvinnorörelsens utmaning av mäns institutionaliserade överordning.¹ Annan forskning har pekat på att idrottens tillblivelse i stor utsträckning skett i en västeuropeisk kontext präglad av koloniala relationer.² Detta historiska sammanhang har format såväl idrottens praktik som mediernas representationer av idrott i det moderna samhället. Än idag tycks det ofta vara mindre problematiskt att tala om biologiskt baserade ”naturliga” skillnader mellan människor på sportens område än i andra sammanhang. Just denna förmåga att kommunicera föreställningar om ”naturliga” skillnader gör, enligt min mening, idrotten till ett intressant studieobjekt. I idrotten sätts kroppen och kroppens fysiska färdigheter i fokus, och kroppen har en historiskt förvärvat status som ovedersägligt ”bevis”. Kroppen är central

inte bara vad gäller själva utövandet av sport, utan också i mediernas representationer av idrott. Här utgör kroppen, menar jag, en slags knutpunkt kring vilken kunskap produceras.

I mitt avhandlingsarbete undersöker jag hur idrottande kroppar representeras i svenska populärkulturella mediernas rapportering från de olympiska spelen 1948–1980. Denna artikel baserar sig på avhandlingens första delstudie, av veckotidningen (sedermera herrtidningen) *Ses* bevakning av nio stycken sommar-OS mellan 1948 (London) och 1980 (Moskva).³ Tonvikten i analysen ligger på hur idrottande kroppar positioneras utifrån framförallt genus och ”ras”/etnicitet.

Ambitionen här är inte att göra en heltäckande studie av *Ses* rapportering från sommar-OS, utan snarare att lyfta fram ett antal belysande exempel och föreslå möjliga tolkningar. Genom att undersöka representationer av idrottande kroppar vill jag närma mig frågan om hur skillnad mellan människor konstrue-

ras. Vilka kroppsliga, sociala och mentala egenskaper ringar representationerna av olympierna in baserat på föreställningar om kön, ras eller nation? Vilka förändringar kan urskiljas vad gäller detta under tidsperioden? Hur skapas, återskapas och omskapas föreställningar om skillnad och om kroppars olika möjligheter och begränsningar, lämpligheter och olämpligheter? Vilken kropp får representera nationen vid ett så prestigefyllt evenemang som de olympiska spelen – och vilka kroppar är å andra sidan omöjliga eller ofullständiga representanter för nationen?

Se var vid starten 1938 den första egentliga bildtidningen i Sverige, utformad efter de amerikanska förlagorna *Look* och *Life*. *Se* kom att bli en av de stora svenska veckotidningarna med en upplaga på som mest 250 000 exemplar (1964). Tidningen blev stilbildande för så kallade bildreportage där bilderna stod i centrum för berättelsen istället för att fylla en mer illustrativ funktion i förhållande till texten.⁴ Under 60-talet kom *Se* dock att förändra karaktär och alltmer anta formen av en modern herrtidning, i konkurrens med *Fib-Aktuellt* och *Lektyr*. Från slutet av 60-talet kom upplagan dock att minska kraftigt och man halkade efter konkurrenterna. Detta har förklarats med att *Se*, trots att man transformerats från en bild- och nyhetstidning till en modern herrtidning som innehöll bilder på nakna kvinnor, sexnoveller och sexrelaterade artiklar, inte gått lika långt i denna riktning som *Fib-Aktuellt* och *Lektyr*.⁵

Symbolisk maktutövning

Först något om varför medier utgör betydelsefulla studieobjekt. Stuart Hall har med utgångspunkt hos Gramsci och Foucault menat att makt förutom ekonomisk exploatering och fysiskt tvång också inbegriper en symbolisk

maktutövning.⁶ En viktig aspekt av begreppet makt är ”makten att representera” – dvs förmågan att ge en viss verklighetsuppfattning status som sann och objektiv.⁷ I mediers sätt att återge (re-representera) olika händelser, som till exempel olympiska spelen, återspeglas och förstärks föreställningar som finns i samhället i övrigt. Text och bild medverkar till att forma läsarens/betraktarens medvetande och etablera en världsbild – de är medskapare av verkligheten.⁸ Mediers representationer bör därför, menar jag, betraktas som en del av den process genom vilken till exempel ’kön’ eller ’ras’ framstår som relevanta och meningsfulla sätt att kategorisera människor. I denna artikel avser jag att lyfta fram de betydelser som privilegieras i text och bild, vilka styr läsaren mot en *gynnad tolkning* (Stuart Halls begrepp *preferred reading*).⁹ Den gynnade tolkningen utgör en position utifrån vilken text och bild bör läsas, betraktas och förstås. Detta innebär inte att läsaren förutsätts vara passiv i förhållande till texten, men väl ett antagande om att text och bild i sig bär på vissa begränsningar och inte är öppna för vilka tolkningar som helst.¹⁰

Ses bevakning av de olympiska spelen dominerades under 40- och 50-talen av dramatiska och fartfyllda bilder på män som löper, kastar spjut, brottas och hoppar högt eller långt. Bilderna är, innan TV gjorde det möjligt för människor att följa tävlingarna från vardagsrummet, ofta *situationsbilder*, det vill säga bilder som med medieforskaren Ulf Wallins definition ”fångar vad som sker på tävlingsarenan och på träningsanläggningen”.¹¹ Tillhörande text och bildtext fixerar bildernas mening¹² genom att uttrycka beundran för dessa djärva, tappra, disciplinerade, obevekliga och kraftfulla män som med geist, force och fighterhjärta besegrar sina motståndare. Därigenom förstärker text

och bildtext en läsning av bilderna som framställningar av ett maskulint ideal.

Representationer av kvinnliga olympier är däremot ganska fåtaliga under 40- och 50-talen, och ser också annorlunda ut. Bilder på kvinnliga idrottare är sällan situationsbilder utan har ofta en mer passiv och poserande karaktär.¹³ Runt några framstående kvinnliga idrottsprestationer råder en kompakt tystnad, till exempel vad gäller den holländska friidrottaren Fanny Blankers-Koen som förbises helt trots *Ses* omfattande rapportering från London spelen 1948. Holländskan stod för spelens största medaljskörd och erövrade guld i såväl 100 meter, 80 meter häck, 200 meter och 4 x 100-stafetten. Inte förrän i påföljande OS, i Helsingfors 1952, skriver *Se* om Blankers-Koen, i samband med att hon misslyckas kapitalt med att försvara sina medaljer. Under rubriken "Farväl!" skriver man om hur hon bröt loppet på 80 meter häck, och avstod från att försvara sina övriga medaljer. Bilden föreställer Blankers-Koen fotograferad på avstånd då hon springer vid sidan av banan, bort från kameran som om hon ville gömma sig (*Se* 1952, nr 31, s. 19).

Misslyckade idrottare

Det finns generellt en anmärkningsvärd förkärlek för att på detta sätt representera kvinnliga olympier som misslyckade idrottare. Inte mindre än hälften (tre av sex) av de bilder på kvinnliga olympier som återfinns i *Ses* rapportering från Helsingfors 1952 föreställer kvinnor som gjort en dålig insats i spelen, vilket ska jämföras med att *Se* när det gäller manliga olympier huvudsakligen skriver om triumfer och framgångar. I inslaget "Tårar" ses två kvinnliga olympier i tårar efter sina misslyckanden. Det finns en raljant ton i bildtexterna till dessa bilder; om svenska simhopparen

"Stintan" Wahlberg skriver man att "[i]nte kan väl hon hjälpa att det är fel på svikten" (*Se* 1952, nr 32, s. 22), och om "lilla brassebönan" de Castro heter det att "aldrig vill hon hoppa höjd mera!" (*Se* 1952, nr 32, s. 23). Även vid påföljande OS i Melbourne 1956 ger *Se* prov på denna tendens att skriva om kvinnors idrottsliga tillkortakommanden. En hel sida vigs åt indiska sprintern Mary Leela Raos misslyckande på 100 meter. Den största bilden visar hur hon ligger raklång på mage på löparbanan då hon snubblat och fallit efter att ha löpt endast ett tiotal meter. Av texten framgår att den 16-åriga "lilla gracila varelsen" var "söt och rar att titta på" i sin "färggranna sari", och blev något av en publikfavorit (*Se* 1956, nr 49, s. 16).

Svenska länghopparen Ann-Britt Leyman tog överraskande brons i London, och rubriken på inslaget om henne är just "Hopp som överraskade". Man konstaterar att det nog inte var många "som trodde den lilla pälssömmerskan från Göteborg om att kunna fighta sig till en medalj i den hårda konkurrensen", och att "hennes 5,57 skäms sannerligen inte för sig". Texten avslutas med orden "Ann-Britt krigade som en viking!" (*Se* 1948, nr 33, s. 13). Här kan man konstatera att Leyman, förutom att hon får epitetet "lilla" (vilket är mycket vanligt i samband med kvinnor både i och utanför sportsektionen) faktiskt framställs som en framstående representant för svensk idrott, som "krigade som en viking". Kanske Leymans prestation rentav maskuliniserar henne? En sådan läsning finner visst stöd i att man benämner henne "krigare". Bilden på Leyman utmärker sig genom att den är en situationsbild. Det är inte hennes "kvinnlighet" utan istället hennes idrottsliga prestation som privilegieras – det framgår av ansiktsuttryck och kroppshållning att Leyman gör sitt

Hopp som infridades

Att det engelska alfa betet inte känner till bokstaven -A- blev avgörande för trestegstävlingen -Annan- d v s nording råpojken Arne Ahman fick göra inledningshoppet på den fina och örda banan, trinkade i med hela 15 40, vilket stod sig tiden ut och räckte både till guld och nytt svenskt rekord Det skall visat vara folkskollärare i denna gren - Spänst Svensson-, som noterade sina 15 32 i Los Angeles, titulerades också 'magister'!

Hopp som överraskade

Mörka Ann-Britt Leyman har tjänat många år för sin bronspeng i damernas längdhopp. SM-tecknet har hon samlat högvis, men när hon nu som en uppmaning togs ut till olympiaden var det nog inte många som trodde den lilla pilsommerskan från Lötberg om att kunna fighta sig till en medalj i den hårda konkurrensen. Men hon satsade för fullt, ökade på sina siffror i hopp efter hopp och hennes 5,57 skäms sannoligen inte för sig. Det är nytt svenskt rekord och bara 12 centimeter efter olympiska guldet. Ann-Britt krigade som en viking!

yttersta för att få till ett så långt hopp som möjligt. Men representationen av Leyman är komplex, vilket jag tror speglar en viss ambivalens till denna längdhoppare som å ena sidan tagit medalj för Sveriges räkning men å andra sidan tävlade i den starkt maskulint laddade friidrotten, där kvinnors deltagande (inte minst i olympiska sammanhang) länge var ytterst kontroversiellt.¹⁴ På bilden ser Leyman betydligt mindre kontrollerad ut i sina rörelser än vad guldmedaljören och trestegshopparen Arne Åhman på samma sida gör.

Medan Åhman ser målinriktad ut och har kontroll över armar och ben, flaxar Leyman ut med extremiteterna på ett föga stilfullt sätt. Hon framstår faktiskt som relativt klumpig, inte bara i jämförelse med Åhman, utan också i förhållande till andra manliga hoppare som figurerar i OS-rapporteringen detta år (se till exempel *Se* 1948, nr 28, s. 23; nr 29 s. 30). Det är förstås fullt möjligt att Leymans icke-stilfullhet på denna bild inte hade någon betydelse för bildens publicering – kanske fanns inga andra bilder, kanske hade de två hopparna helt enkelt olika hoppstil. Sidans utformning uppmuntrar dock till en jämförelse mellan de två bilderna.

Bilden på Leyman ligger omedelbart under bilden på Åhman, och inslagen har en identisk layout där båda bilderna är lika stora och har en textspalt med infälld ansiktsbild till vänster om huvudbilden. Bilden på Leyman bör också läsas mot de övriga bilder på kvinnliga olympier (simmare och simhoppare) som förekommer i *Se* detta år, som representerar kvinnokroppen på ett sätt som betonar skönhet i utförandet.

En traditionell kvinnlighet

Londontidningen *Daily Telegraphs* rubrik om Blankers-Koen efter hennes triumfer 1948

blev "Fastest woman in the world is an expert cook".¹⁵ Forskning om genus, medier och idrott har visat att mediers sportbevakning, historiskt sett och än idag, kommunicerar stereotyper av män och kvinnor och om naturliga och oföränderliga könsskillnader.¹⁶ Representationer av idrottande kvinnor kan naturligtvis fungera som en utmaning av stereotyperna genom att betona kraft, styrka och beslutsamhet. I praktiken har dock representationer av kvinnliga idrottare ofta visat sig ligga i linje med stereotypa antaganden kring kvinnokroppen och lämplig användning av denna. Forskningen har pekat på att medier i högre grad och på ett mer positivt sätt uppmärksammar de kvinnliga idrottare som är verksamma i sporter och grenar som betonar smidighet och skönhet snarare än snabbhet och styrka. Man har också identifierat en tendens att fokusera mer på kvinnors privatliv än på tävlingsresultaten, och konstaterat att kvinnors idrottande ofta trivialiseras och framställs mer som en vacker lek än som betydande idrottsliga prestationer.¹⁷

Genomgående för den undersökta perioden är att *Se* i hög grad fokuserar kvinnliga olympiers liv vid sidan av själva tävlingarna. Man refererar till en traditionell heterosexuell kvinnlighet genom att betona utseende och parbildning, vilket fungerar som en försäkring för att dessa kvinnor trots att de utövar sport är "riktiga" kvinnor. Idrotten framstår då snarast som en aktivitet vid sidan om detta "egentliga kvinnoliv".¹⁸ I London 1948 kommenterar man de svenska "olympiaflickornas" klädsel vid ankomsten till London, och i samma artikel syns en bild på "simmarflickan" Marianne Lindberg som menas ha "skaffat sig en betryggande eskort" av engelska bobbies (*Se* 1948, nr 32, s. 14). Tjeckiskan Dana Zatopeks framgångar vid spelen i Hel-

singfors 1952 nämns inte förrän i en artikel om hennes make, löparen Emil Zatopek, i samband med att denne erövrat en guldmedalj (Se 1952, nr 31, s. 26). Herr och fru Zatopek syns här på bild tillsammans och i bildtexten framkommer att hon också tagit två OS-guld, vilket ger dem ”fyra guld sammanlagt”.

Då artikeln handlar om maken blir intrycket att hon närvarar i egenskap av hustru, och att hennes prestationer först och främst fungerar som en förstärkning av hans. Detta år figurerar faktiskt betydligt fler hustrur till framgångsrika idrottsmän än kvinnliga olympier i *Ses* rapportering. I det vimmelbetonade inslaget ”Kyssar”, som visar hur framgångsrika olympier gratuleras av sina närstående, syns inte mindre än nio bilder på hur segraren blir kysst av sin hustru, till exempel kysser ”den pinuppiga mrs Whitfield” sin ”stronge make” (Se 1952, nr 32, s. 22). Ingen av idrottarna är dock en kvinna.

Åtråvärda svenska flickor

Den traditionella kvinnlighet som *Se* refererar till blir under åren (under det att *Se* utvecklas till en modern herrtidning) alltmer inriktad på sexualitet, flirt och romans. I flera OS-reportage under 60-talet bekräftas den svenska flickans åtråvärda status för andra länders män, som rapporteras beundra det blonda håret och de blå ögonen (se till exempel Se 1964, nr 44, s. 63).¹⁹ I artikeln ”Och alla vill ha en träff med en blondin” från 1964 hävdar man att det trots de många olika sorters folk som finns i den ”färgstarka” olympiaden, inte finns någon som ”drar exotiska beundrare till sig som en rågblond svenska!”. På bilden syns gymnasten Marie Lundqvist – ”blond och blyg” – ”provsitta” en kenyansk beundrars cykel (Se 1964, nr 42, s. 28–29). Ett inslag från Rom 1960 handlar om den ”lilla blonda

stockholmskan Else-Marie Lindmark”, finalist i kanotisternas 500 m (dock inte omnämnd i andra sammanhang än detta), som uppvaktades av den ”[m]örkögde Neapel-sjömannen Mario Tagliacarne” (Se 1960, nr 36, s. 20–21). Hon sägs ha blivit ”Miss Kanot”, som om det vore fråga om en skönhetsstävling. Lindmark är dock en god representant för den omsvärmade men sedesamma svenska flickan, då hon sägs ”rodna” inför hans frieri och vilja ”vänta några år”.²⁰ Den heterosexuella relationen mystifieras och framställs som präglad av (sexuell) förväntan. Man skriver om utländska mäns *uppvaktning*, snarare än om *parbildning*, och framhåller gärna att svenskan avböjer inviten, vilket jag tolkar som ett sätt att inför den tänkta manliga svenska läsekretsen tona ned risken att utsättas för konkurrens om de svenska kvinnorna från utländska män.²¹

Ett annat reportage från 1960, om den svenska gymnasten Lena Adler, får rubriken ”Blir hon olympiadens svenska omslagsflicka?” (Se 1960 nr 34, s. 18–19). Bilderna i artikeln är visserligen tagna under ett gymnastikpass (de ska åtminstone ge detta intryck) men har en klart posierande karaktär där Adler, iförd åtsittande gymnastikdräkt, antingen leende tittar in i kameran eller också skådar i fjärran med drömmande blick. *Kvinnan* Lena Adler, snarare än idrottaren och olympiern, hamnar i textens fokus, och artikeln påminner mer om ett av *Ses* ”flickreportage”²² än om ett inslag om en OS-profil. Flera explicita referenser till en traditionell kvinnlighet görs; Adler sägs vilja bli flygvärdinna, och man berättar att hon varit mannekäng för ”den nya olympiadressen” i TV. Hennes idrottande trivialiseras då skribenten hävdar att det räcker fint för henne att ”ha gymnastiken som hobby”.

En manlig, heterosexuell blick

Feministisk forskning har konstaterat att idrottande kvinnor i högre utsträckning än män görs till sexuella objekt i sportpressen.²³ *Ses* representerande blick är manlig, heterosexuell och vänd mot ett kvinnligt, i huvudsak passivt objekt.²⁴ Att jag benämner blicken 'manlig' innebär dock inte att den nödvändigtvis måste bäras av en "biologisk man". Den manliga blicken bör snarare uppfattas som en specifik, socialt och historiskt konstruerad betraktelseposition.²⁵ Denna blick framstår som den läsning som gynnas av kombinationen text och bild, och kan identifieras i *Se* redan 1948, då tidningen fortfarande profilerar sig som en bildtidning som inte vänder sig särskilt till en manlig läsekrets. Andra möjliga läs- och betraktarpositioner uppmuntras inte, vilket innebär att även kvinnliga läsare inbjuds att inta den manliga blickens position. Text och bild ges en heterosexuell laddning.

I samband med OS-bevakningen 1948 finns två bildrika reportage om kvinnliga gymnaster som dock inte handlar om insatser i spelen. Bilderna är uppenbart poserande även om de är tagna under gymnastisk aktivitet. Kvinnorna är välsminkade, välfriserade och relativt lättklädda, och tittar leende rakt in i kameran. Det ena reportaget rubricerades "Söt akrobat-tös" och består av ett uppslag helt dominerat av bilder på den 17-åriga Texasflickan Joann Matthews, som dock inte skulle delta i själva spelen eftersom "mattövningar" inte var en olympisk gren. Matthews menas vara "[v]ig, vältränad och vacker" och "[d]en sötaste flicka som någonsin stått på en gymnastikmatta". Man hävdar också att "Joann är den enda flicka i USA som kan slå baklänges saltomortal – vilket inte hindrar att hon ser ut som en välväxt flicka och inte som en atlet" (*Se* 1948, nr 30 s. 12–13), en utsaga

som tyder på en motsättning mellan atletisk förmåga och kvinnligt utseende. Det andra reportaget berättar om ett spontant möte vid sidan av olympiastadion med Helen Scifano, "USA:s och världens främsta amatörgymnast", där Scifano visar *Ses* fotograf hur gymnastik bör fotograferas. "Smidig, spänstig, vältrimmad och leende, sådan är hon, Helen Scifano!", skriver man om henne (*Se* 1948 nr 32, s. 12–13).

Positiva såväl som negativa omdömen om kvinnors utseende förekommer genomgående i undersökningsperioden. Sveriges guldlag i gymnastik för damer 1952 kallas "de här gulliga godingarna", och på bilden poserar laget med bollar i en halvcirkel (*Se* 1952, nr 31, s. 31). I ett uppslag från 1956 med rubriken "När skönheten kom till byn" (*Se* 1956, nr 48, s. 26–27) syns bilder på sex kvinnliga olympier med tillhörande bildtext. Inslaget ökar markant de kvinnliga olympiernas synlighet i *Ses* rapportering från OS detta år, men samtidigt kan det faktum att man gör ett separat uppslag med kvinnliga idrottare läsas som en understrykning av kvinnokroppens avvikande status. Alla bilder utom den på häcklöparen Galina Popova är situationsbilder, vilket är något nytt i jämförelse med tidigare år. Ändå gynnas inte en läsning av de avbildade kvinnorna som i första hand idrottare, framförallt eftersom bildtexterna ger uttryck för en manlig blick på kvinnokropparna. Endast i den bildtext som åtföljer bilden på "Diskusdonnan Olga Fiktova" uppmärksammas tävlingsinsatsen – att hon satte nytt olympiskt rekord. Popova utnämns till "Sovjets snyggaste olympiabrallis", och svenskan Gun Larking påstås "kvinnligt graciöst" svinga "sin välsvarvade lekamen över höjdribban". I bildtexten om "den smäckra" ryskan Elzbieta Kresinka uppmärksammas henne "svans" (hårsvans), och hennes

löpning karakteriseras som en "flickaktig flykt". Här framträder en vacker, smidig och graciös kvinnokropp med den oskuldsfulla kvinnlighetens fetischer (hästsvans), ackompanjerade av uppskattande utlåtanden utifrån en förgivettagen manlig blick.

Vid Tokyo-OS 1964 ägnas ett uppslag åt ovan nämnda gymnasten Marie Lundqvist, i texten kallad "den gymnastiserande blondinen" (hennes olympiska insats som gymnast får läsaren dock inte veta något om, *Se* 1964, nr 43, s. 36–37). Större delen av uppslaget består av en bild på Lundqvist, som poserar i gymnastikdräkt omgiven av män av olika nationalitet som beundrande betraktar henne. Rubriken är "Åh, Marie, jag vill hem till dig!" (vilket kan antas anspela på schlagern "Åh Maria, jag vill hem till dig", inspelad av artisten Hasse Burman 1961) och männen menas vilja följa med till Sverige.

I denna komplexa bildkomposition inbjuds läsaren att låta sin blick sammansmälta med de fotograferade männens blickar. Bildens kvinnokropp blir på så sätt *dubbelt upp* ett objekt för en inträngande manlig blick – dels från männen på bilden, dels från läsaren som genom bildens uppbyggnad uppmanas att dela dessa mäns blick på kvinnokroppen.

Texten avslutas med ett konstaterande att idrotten "slår bryggor över gränserna". Kanske avses en brygga mellan svenska Marie och de 'exotiska' beundrarna, men det kan också vara den förbrödring mellan män som sker runt en gemensam beundran inför en vacker kvinna som åsyftas. Brygga är ju dessutom en gymnastisk övning.

Kulstötterskor från öst och väst

De största bilderna i det ovan nämnda uppslaget "När skönheten kom till byn" föreställer sovjetrepresentanten Tama Tsiskivitiј respekti-

ve amerikanskan Earlene Brown, båda kulstötterskor. Dessa får rubrikerna "Söt nos från öst" respektive "söt nos från väst". Med tanke på bildtexterna och på det kvinnoideal som präglar *Se* i övrigt kan rubriksättningen antas vara ironiskt menad. Bildtexterna lyder: "Det lilla flickebarnet Tama Tsiskivitiј ser onekligen ut att kunna ta vara både på sig själv och kulan. Vad tycks?" respektive "Den amerikanska negressen Earlene Brown lär inte heller behöva någon extra eskort hem på kvällarna". Att kulstötterskorna inte anses behöva eskort placeras dem utanför det feminina heterosexuella ideal som var dominerande under 50-talet. Genom att de inte påstås behöva män på det sätt som "riktiga" kvinnor behöver män (till exempel för fysiskt skydd) kastas en tvivlets skugga över deras kvinnlighet.²⁶ Frågan "vad tycks?" uppmanar vidare läsaren till en sexuell bedömning av fotoobjektet. Uppslaget har en symmetrisk layout som uppmantrar till jämförelse mellan dessa två muskulösa kulstötterskor som står på varsin sida i Kalla kriget. Likheten dem emellan framhävs genom att bilderna är lika stora (uppslagets övriga bilder är betydligt mindre), genom rubriksättningen samt genom att de båda konstateras kunna 'ta hand om sig själva'. Dessutom refererar den ena bildtexten explicit till den andra. Intrycket av kulstötterskornas storvuxenhet förstärks genom att dessa två bilder är störst till sitt format. Inslaget innebär visserligen ett första omnämnande av kvinnliga kulstötterskor i *Se*, men på ett sätt som ger denna kvinnliga inbrytning ett snarast löjväckande anslag (*Se* 1956, nr 48, s. 26–27).

Åtta år senare, vid OS i Tokyo, får ett inslag om kulstötterskor rubriken "Kul i kula! Här ser ni giganternas kamp":

NÄR SKÖNHETEN KOM TILL OLYMPIABYN

SÖTNOS FRÅN ÖST: Det lilla flickbarnet Tama Tsukiviti ser osannoligen ut att kunna ta vara både på sig själv och kulan. Vad tycks?

SÖTNOS FRÅN VÄST: Den amerikanska niggeren Earlene Brown lär inte heller behöva någon extra eskort hem på kvällarna.

Olympiaflickor som stöter kula, det är något att hålla i när åskan går. Det är ståtliga flickor med midjemått, som räcker för ett halvdussin mannekänger, som sysslar med kulstötning. Den som trodde något annat kan ju ta en titt på den runda amerikanska Fat Mamie Brown. Hon vägde tyngst i den kvinnliga olympiabyn. Men mot Tamara hade hon alltså ingen chans i den festliga men knappast graciösa kultävlingen (*Se* 1964, nr 44, s. 65).

Artikeln illustreras av situationsbilder på sovjetiska guldmedaljören Tamara Press och hennes medtävlare. Bilderna i sig skulle kunna betraktas som representationer av kraftfulla och aktiva kvinnor, men sett som en helhet (bilder, rubrik och text) har artikeln karaktären av ett mer "nöjesbetonat" inslag snarare än ett tävlingsreferat. Texten uppmuntrar till bedömning av kvinnornas utseende och refererar till en traditionell kvinnlighet genom att påpeka avsaknaden av grace (ett påpekande man troligen inte skulle ha gjort om det varit fråga om kulstötande män) samt genom den kontrasterande jämförelsen med mannekänger (den ideala kvinnligheten).

Kraftsportande kvinnor finns huvudsakligen representerade i *Se* i form av "svarta" amerikanskor eller (framförallt) öststatskvinnor (förutom ovan nämnda inslag, se även *Se* 1964, nr 42, s. 26; 1972, nr 35, s. 26–27). I boken *Coming on Strong: Gender and Sexuality in Twentieth-Century Women's Sport* hävdar historikern Susan K Cahn att "svarta" kvinnors framgångsrika idrottande i USA kom att användas för att bekräfta negativa bilder av såväl "svarta" som av idrottande kvinnor. Föreställningar om idrottskvinnor som manhaftigt oattraktiva bekräftades av och kom att i sin tur förstärka stereotypiseringar

om "svarta" kvinnor som mindre feminina och mindre sexuellt tilldragande än "vita" (Cahn, 1995, s. 120f, 127f). I *Se* fungerar enligt mitt förmenande "svarta" kvinnors och öststatskvinnors kraftsportande på liknande sätt som en förstärkning av deras redan avvikande och ifrågasatta kvinnlighet. De muskulösa kvinnokropparna placeras på ett betryggande avstånd från en "vit", västerländsk och svensk kvinnlighet. Kvinnokroppar konstrueras på olika sätt på basis av etnicitets- och rasföreställningar – men också under påverkan av kalla krigets diskurser. Den olympiska tanken menades allmänt vara hotad av Sovjetregimens stora satsning på sina olympier. *Se* hävdade att folkrörelsens idrottsman, "en produkt av fattiga föreningars slit och drömmar", nu hotade att ersättas av "den nye olympiern, han som är en produkt av god planläggning i departementet för fysisk fostran, sektion IIIB" (*Se* 1960, nr 36, s. 11). Kalla krigets diskurser kontrasterar en förment naturlig västerländsk kropp mot en avvikande, maskinell och onaturlig "öststats-kropp" – och detta långt innan dopingdiskussionen tagit fart (jfr även *Se* 1976, nr 29, s. 21; 1980, nr 33, s. 84–97).

OS-reportaget som hjältesaga

Ses bevakning från sommarspelen 1948 och 1952 ställer en hårt tränande, nykter och skotsam ung idrottsman i förgrunden – en ordentlig grabb som också är föredömligt ödmjuk och blygsam. Han är kamratlig mot motståndarna men besitter kalla nerver och het vilja när det gäller (se till exempel *Se* 1948, nr 32, s. 14; nr 33, s. 11–15). Den ideale idrottsmannen är också blygsam; "[i]drottsmän emellan behövs det inte mycket prat när den vinnande gärningen talat så att det givit eko över hela världen" (*Se* 1948 nr 33, s. 14). *Se* skriver om hur och hur mycket idrottsmännen tränar och

om deras avhållsamhet från sprit och tobak (se till exempel *Se* 1948, nr 29, s. 30; nr 32, s. 16). De menas ha tränat länge och försakat annat för att kunna prestera sitt bästa under spelen (*Se* 1948, nr 33, s. 17). I ett reportage från den svenska truppens förläggning i London 1948 framgår det att de svenska OS-hoppen får ordentligt med mat och sömn, och laddar upp med ”en stilla poker om en lingondricka” (*Se* 1948, nr 32, s. 20).

I en artikel om guldmedaljören i modern femkamp 1948, Wille Grut (som omnämns som ”en svensk stålman”), riktar *Se* följande uppmaning till läsekretsen:

Kom ihåg att han inte alltid dansat på rosenblad! Kom ihåg att han började som simmare och arbetat som en galärslav för att bli lika bra på hästar och apostlahästar, på florett och pistol. Glöm inte heller att han haft att kämpa mot skador och svårigheter av många slag, tagit törnarna och kommit igen, segt, målmedvetet, metodiskt (*Se* 1948, nr 33, s. 11).

Idrottsmännen menades utgöra förebilder för (den manliga) ungdomen. Om Wille Grut skrev *Se* att han trots att han förklarar sig ha gjort sin sista femkamp ”kommer ... att rida, fäkta, skjuta, simma och löpa framför många unga svenska femkampare, som har medvetandet om den olympiska segrarens bragd i sina viljande hjärtan då de stormar mot höjderna” (*Se* 1948, nr 33, s. 11).

Flera forskare inom idrott- och mediefältet har konstaterat att TVs genombrott under åren kring 1960 fick stora konsekvenser för hur tidningspressen rapporterade från stora idrottsevenemang.²⁷ Pressens funktion blev nu alltmer att kommentera det som skett inför en publik som redan sett händelserna på TV.

Under 40- och 50-talen präglas *Ses* bildreportage dock fortfarande av en narrativ struktur som återberättar och dramatiserar tävlingen eller loppet (se tex *Se* 1948, nr 33, s. 14, 16, 18; 1952, nr 31, s. 14–15). Liksom i Roland Barthes läsning av cykeltävlingen Tour de France som en hjältedikt blir den tävlande en krigare och själva tävlingen blir ett slagfält.²⁸ Krigsmetaforerna är explicita; idrottaren är en soldat som kämpar för sitt land, ”en svensk stålman” (*Se* 1948, nr 33, s. 11), som utför en heroisk bragd (se till exempel *Se* 1948, nr 33, s. 11, 14, 18, 22, 1952, nr 31, s. 22). Loppet är en ”drabbning”, en ”kamp” eller ett ”slag” (se till exempel *Se* 1948, nr 33, s. 14, 18).

Den lidande manskroppen

Ibland låter man läsaren uppleva friidrottens längre löpgrenar genom en av dess deltagare (ofta en svensk), och det handlar då gärna om hur denne med hjälp av viljestyrka tänjer kroppens gränser. Barthes menar att Tour de France-cyklisten befinner sig ”i ett inträngande inte ett tävlande tillstånd” – han dyker ned, han genomkorsar, han flyger och så vidare (Barthes 1969, s. 117). Cyklisten befinner sig i kamp med naturkrafterna men också med ett existentiellt problem, enligt Barthes. Om hinderloppets bronsmedaljör 1948, Göte Hagström, skriver *Se*: ”Han sprang inte längre på kondition utan på energi, på viljan att göra det omöjliga. Han gjorde det. Döv och blind spurtade den dödströtte dalmasen genom plågorna, frampiskad av det desperata hoppet om svensk hegemoni på olympiadens segerpall.” Han ”tvingade sig över hindren, övervann den fruktansvärda vattengraven, avverkade upploppssidans milslånga, förtärande grymma hundra meter” (*Se* 1948, nr 33, s. 14). Uppgiften är, liksom i den klassiska hjältesagan, ”omöjlig” och kampen får en existentiell

dimension – den handlar om något större än en seger i en idrottstävling. Häckloppets hinder blir i citatet ovan i nästan högre grad än de medtävlade till fiender att övervinna och besegra (Barthes 1969, s. 117).

Föreställningen om den ”vita” lidande manskroppen refererar, som filmvetaren Yvonne Tasker påpekat, till en kristen representationstradition inom vilken uppoffring och martyrskap är centralt. Hjältens umbäranden under loppet fungerar också som en förstärkning av den slutliga triumfen, och demonstrerar hans självtillräcklighet. Tasker ser förmågan till behärskning och kontroll av kroppen som ett avgörande inslag i den manliga hjälterollen.²⁹ I *Ses* hjältedikt blir den egna kroppen och dess begränsningar till hinder att övervinna. Segern över materien, kroppen, bidrar här till att skänka prestationen existentiella dimensioner. Berättelsen om *Rycket*, då någon av de tävlande plötsligt visar sig ha krafter kvar i det kritiska slutskedet, läser Barthes som ett gudomligt tillflöde av energi – den som gudarna älskar får deras hjälp att fullborda övermänskliga hjältedåd (Barthes 1969, s. 118–119). I *Ses* rapportering från 1500-metersloppet 1948 skymtas denna föreställning om övermännisklighet/gudomlighet: ”[d]et lyste och flammade om hans blonda gestalt. Han sprang som en gudarnas budbärare med en stormvind i ryggen” (Se 1948, nr 33, s. 18). I Barthes analys av Tour de France ägnas dock det faktum att cyklisterna är män ingen uppmärksamhet. Men enligt min uppfattning är den hjältesaga Barthes refererar till tydligt knuten till en viss kropp – den manliga kroppen. En omskrivning utifrån en kvinnokropp blir problematisk eftersom denna inte på samma sätt kan utgöra ett symboliskt förkroppsligande av hjältemod, Nationen eller gudomlig upphöjdhed.

En ny (idrotts-)man: 60-talets playboy

Ett annat idrottsmannaideal, och generellt ett annat mansideal, börjar synas i *Ses* OS-rapportering med början i Tokyo 1964. Den viljestyrda disciplineringen av kroppen är inte längre ett dominerande tema. Många artiklar handlar nu istället om idrottsmännens utsvävande nöjesliv och kroppen framstår snarast som ett slags lustcentrum vars förmåga till njutning i form av mat, dryck eller sex bör bejakas. Detta speglar allmänna tendenser och förändringar vad gäller maskulinitet i det svenska samhället, men bör också ses i ljuset av *Ses* förändrade genrekaraktär där tidningen alltmer blev en modern svensk herrtidning. I reportaget ”OS-kungarna är inga helgon!” (Se 1964, nr 41, s. 68–71) kommer läsaren bakom kulisserna; ”Denna vecka avslöjar de [*Ses* ”olympiareportrar”] sanningen bakom myten att olympiaderna är kusliga slagfält för idel robotar, hårt disciplinerade asketer, träningsfanatiska övermänniskor... Verkligheten är en annan!” (Se 1964, nr 41, s. 68). Idrottsmännen rapporteras vara playboys och slarvar ”som mest tänker på flickor och flaskor och favoritbilen”, och ”halsar bira” med konkurrenterna.

Man berättar också i flersidiga reportage om hur idrottsmännen roar sig i Tokyos nöjesliv (se till exempel Se 1964, nr 43, s. 30–35). I ett reportage med rubriken ”Hit går de trötta olympierna!” skrivs det om hur ”olympierna” (uppenbarligen åsyftas manliga olympier) hyr kvinnligt sällskap i form av japanska geishor (Se 1964, nr 43, s. 20–23). På bilderna är de japanska kvinnorna nakna på överkroppen, vilket gissningsvis möjliggörs av deras ”exotiska”, icke-västerländska status (Se publicerade vid denna tidpunkt ännu inte bilder på barbröstade kvinnor).³⁰

Idrottaren representeras här som en fri och

oberoende man som inriktar sig på att roa sig och inte bara tänker på plikterna. Efter sin urladdning på tävlingsbanan är olympiern "trött", och rekreation i form av alkohol och lättklädda kvinnor anses välförtjänt. Inte nog med att man nu skriver om idrottsmännens drickande, festande och sexuellt utsvävande liv, man gör det också utan fördömanden. Idrottsmännens kropp menas inte som tidigare vara i behov av disciplin och tukt – istället bör förmågan till njutning bejakas. Idrottarnas manlighet förläggs nu intressant nog *utanför* prestationerna på träning och tävlingsbana. Den träning som tidigare setts som något odelat positivt och karaktärsdanande framställs nu som tråkig och enformig och det tycks rentav finnas en beundran för den som trots att han inte tränar fanatiskt och tillbringar kvällarna på rökiga barer ändå kan prestera i tävlingar (Se 1964, nr 41, s. 70; Se 1964, nr 44, s. 60–61). Avståndet till 1948 års uppladdning med "en stilla poker om en lingondricka" förefaller stort.

Även 1968 kommer reportage och intervjuer i stor utsträckning att handla om idrottsmännens utsvävande liv vid sidan av tävling och träning. I en artikel om Björn Ferm, guldmedaljör i modern femkamp i Mexico 1968, finns en bild där Ferm med ett glas i handen förefaller dansa och skåla med några mexikanska musiker. Bildtexten lyder: "Visst får väl en guldmedaljör som Ferm slå runt lite på kvällen!" (Se 1968, nr 43, s. 42–43).

Löparen Anders Gärderud menar i en intervju att han inte är någon "asket", att han gillar öl och gärna tar sig en prilla snus. Artikeln framhåller också Gärderuds missnöje med elitidrottartillvaron. Han klagar över det enformiga livet i uppladdningen inför spelen, menar att dagarna bara går ut på att träna, äta och sova och helt enkelt är "jävligt tråkiga"

(Se 1968, nr 41, s. 39). Gärderud framställs och framställer sig själv som en modern man och idrottare, som inte vill offra allt för idrottsframgångars skull. Vidare menas löparen Dave Bedford dricka fyra stora öl varje dag (Se 1972, nr 34, s. 35) och simmaren Mark Spitz sägs av sin far vara en vanlig kille med vanliga intressen, så som resor, "vin, kvinnor och sång" (Se 1972, nr 38, s. 26). Självsäger Spitz att han "simmar varje dag – även om jag råkar vara bakfull" (Se 1972, nr 34, s. 40). Spitz påstås vara en frispråkig person och utmålas som något av en 'bad boy', vilket inte framstår som något negativt.

I ett reportage som döpts till "Är de farligt att älska kvällen innan för olympier?" hävdar man att "[å]sikten att en idrottsstjärna måste leva som en asket – den är föråldrad", och åsyftar då de sexuella möten och det nöjesliv som pågår i själva olympiabyn. Man menar nu att "sex och idrott hör ihop" och vänder sig emot föråldrade tankegångar om avhållsamhet (Se 1972, nr 35, s. 19–20).

En olycklig (idrotts-)man

I Ses bevakning av sommar-OS 1972 och 1976 förefaller det plötsligt möjligt och tillåtet för (vissa) män att vara svaga och olyckliga i sin idrott. I inslaget "Mördad av egna ledaren" från 1972 märks en kritik av idrottens själva värdegrund. Artikeln behandlar den svenske OS-truppleddarens kritik av Anders Gärderuds insats. "Idrotten har sina egna värderingar. Ofta är de snedvridna och falska. Den som vinner är bra, den som förlorar är en sopa, fullständigt värdelös som människa", menar skribenten. Artikeln avslutas med påpekandet att "Anders är en sällsynt fin kille. Men det räknas inte ... Jag förstår att idrotten har sina belackare" (Se 1972, nr 37, s. 29).

Allra mest synd menas det vara om den svenske diskuskastaren Ricky Bruch. Bruch betraktas som ett offer för dåliga rådgivare, olyckliga omständigheter och sina egna svaga nerver. Bruch rapporteras "gråtande" lämna arenan i Montreal 1976 efter att ha slagits ut i försöken. Rubrikerna har ett personligt tilltal och vänder sig direkt till Bruch: "Vad ska du göra nu då, Ricky?" (Se 1976, nr 32, s. 24–27) och "Nu behöver du dina vänner, Ricky!" (Se 1976, nr 32, s. 28). Den största bilden visar hur Bruch döljer ansiktet med armarna då han lämnar arenan, och en annan bild är ett ansiktsporträtt där hans blick inte möter betraktarens utan är nedfälld som i skam. Ytterligare kritik mot idrottsvärlden och dess värderingar uttrycks i Se-skribenten Lars C G Ericssons krönika om Ricky Bruchs misslyckande, där han kritiserar idrotten och idrottspublikens hårda dom över en känslig person. Bruch utmålas som en människa av kött och blod, till skillnad från mer maskinmässiga "vinnartyper" (Se 1976, nr 32, s. 28).

Medieforskaren Anja Hirdman har i sin studie av herrtidningen *Fib-Aktuellt* identifierat förskjutningar i maskuliniteten kring mitten av 70-talet. Mannen representeras nu enligt Hirdman oftare som maktlös, som ett offer för olyckliga omständigheter, till exempel i reportage om kriminella. Mannen är inte längre den sexuella hjälten, utan istället svårt ansatt av såväl samhällets orättvisor som kvinnan krav, menar Hirdman (Hirdman 2001, s. 166–167, 177–183).

Framställningen av Bruch 1976, som en ömklig människospillra som förtjänar sympati och medkänsla, kan jämföras med rubriken "Skrythalsen tog till lipen" som Se satte vid Bruchs åttondeplats i diskusfinalen i Mexico-OS åtta år tidigare. I Mexico hänades Bruch för sina tillkortakommanden, och inte utan

viss tillfredsställelse kunde Se då konstatera att han inte "räckte ... på långt när mot pojarna som kastar bättre än de skryter" (Se 1968, nr 43, s. 44). Förändringarna i sättet att skriva om Bruch handlar nog till viss del om hans allt mer uppenbara personliga problem men bör nog också kopplas till ett förändrat mansideal som gör det möjligt att representera (idrotts-)män som svaga och utan kontroll över sin egen situation. De ska också ses i ljuset av en mer kritiskt inställning till idrott. I Mexico 1968 är det fortfarande *idrottaren* Bruch som är i fokus, och han görs personligen ansvarig för sitt övermod och sitt brott mot de normer som dikterar att den svenske idrottaren bör vara ödmjuk och tona ned förväntningarna på sig själv. Åtta år senare kritiserar man istället hans belackare.

Wilma Rudolph – "som skuren i ebenholtz"

Under sommar-OS i Rom 1960 blev den "svarta" amerikanska löparen Wilma Rudolph en av de mest uppmärksammade olympiska stjärnorna. Inte minst var det Rudolphs finlemmade uppenbarelse (hon kallades den "svarta gasellen") som berömdes i västländsk press, och kontrasterades gentemot den mer muskulösa kroppsbyggnad som ansågs vara typisk för grenen. Enligt Cahn blev den amerikanska uppmärksamheten kring Rudolph bara ett undantag, som inte i grunden ändrade stereotypa uppfattningar om "svarta" kvinnor som oattraktiva och maskulina (Cahn 1995, s. 137).

I Se syns Rudolph på stora situationsbilder, varav ett omslag (Se 1960, nr 36). Tidningens representationer av Rudolph är delvis motsägelsefulla. De uttrycker en otvetydig beundran för en kvinnas idrottsliga prestation, men i kombination med en manlig blick. Redaktör Rune Moberg menar att hon *både* som kvinna

och idrottare är den vackraste han sett på en idrottsplan, "[i]nte som kvinna, allenast, men som idrottslig uppenbarelse". I en smått lyrisk krönika skriver han om "sitt livs vackraste idrottssyn" – "Wilma Rudolph, USA, sprinterdrottning och gudinna, som skuren i ebentholtz och given liv och anda av Vindarnas gud." (Se 1960, nr 36, s. 17). Omnämningen som drottning och gudinna ger å ena sidan Rudolph en upphöjd status. Liksom de tappra manliga hjältarna från 1948 och 1952, anses hon ha gudomliga krafter. Å andra sidan binder det metaforiska uttrycket "Vindarnas gud" henne till naturens element på ett sätt som är vanligt när det gäller afrikaner och "svarta" amerikaner.

"Svarta" har, i likhet med andra grupper som underordnas socialt på basis av till exempel etnicitet eller klass, ofta representerats som en sorts *fysiska* människor.³¹ Föreställningar om "svarta" människors kroppslighet och "naturliga" fysiska förmåga har medverkat till att befästa en underordnad position i relation till "vita", som istället sammankopplats med det i den västerländska kristna kulturen högre värderade intellektet. "Svarta" idrottares prestationer har därmed inte nödvändigtvis utgjort ett hot mot en "vit" makthegemoni.

I fallet Wilma Rudolph är det tänkbart att "ras"/eticitet möjliggör representationen av henne som en kompetent atlet – kombinationen *idrottare* och *vinna* framstod kanske som mer begriplig när det var fråga om en "svart" kvinna. Cahn har hävdats att eftersom "svarta" amerikanska kvinnor var utestängda från den "vita" medelklassens respektabla hemmafrutillvaro, knöts deras femininitet inte på samma sätt till ett begränsat aktivitetsfält: "African American women's work history as slaves, tenant farmers, domestics, and wage-workers disqualified them from standards of

femininity defined around the frail or inactive female body." (Cahn 1995, s. 127).

Rune Moberg imponeras av att Rudolph med en "hållning som en drottning" lyckades springa på en tid som "skulle lämna flera stycken bak i ett svenskt SM för herrar". Grep det att jämföra en framgångsrik idrottsskvinna med män återfinns också om simmerskan Shane Gould i München 1972: "Shane är så duktig att hon får träna tillsammans med Australiens manliga olympiatrupp" (Se 1972, nr 36, s. 18). Jämförelsen med män blir ett sätt att betona en kvinnlig olympiers suveränitet i relation till de kvinnliga konkurrenterna. Jämförandet innebär å ena sidan ett slags könsöverskridande och en utmaning av gränserna mellan könen, då man hävdar att en kvinna är fysiskt överlägsen professionellt tränade män. Å andra sidan kan jämförelsen också sägas fungera som en förstärkning av det manliga idrottandets normstatus och peka ut manskroppens möjligheter som ett ideal att sträva efter också för kvinnliga idrottare. Därmed kan jämförelsen också läsas som en påminnelse om det naturliga och självklara i kvinnors underlägsenhet.

Svart och vitt, natur och kultur

Kolonialism handlar, som redaktörerna till boken *Maktens (o)lika förklädnader* påpekar i sin introduktion, inte bara om en faktisk ockupation av territorier. Kolonialismen är också en mental struktur som legitimerar kolonisering genom att konstruera koloniserade folk som "den Andre". Denna koloniala mentalitet innefattar även Sverige, trots att Sverige inte har varit en kolonialmakt på samma sätt som till exempel Storbritannien eller Nederländerna.³²

Den amerikanske forskaren Henry Louis Gates Jr betraktar *ras* som ett sätt att tala om

skillnader mellan grupper som ofta har fundamentalt motsatta ekonomiska intressen. Biologin dras, menar han, in för att befästa och ge trovärdighet åt de gränsdragningar som den mer inflytelserika gruppen fastställt.³³ Patrick B Miller har konstaterat att inte minst "svarta" amerikanska idrottares stora framgångar under 1900-talets första decennier gjorde rasvetenskapens hänvisningar till en slags generell "Negro inferiority" ohållbara. Den tidigare sammankopplingen mellan överlägsen fysisk prestation, manlighet och civilisation modifierades nu för att kunna möta denna utmaning. "Svartas" idrottsframgångar kom istället att förklaras med hänvisning till "naturlig förmåga". Denna "naturliga" fysiska förmåga ställdes mot intellektuell förmåga, där den första betraktades som en slags kompensation för avsaknaden av den sistnämnda.

Idrottslig talang kom att, åtminstone vad gäller "svarta", separeras från andra typer av talanger.³⁴ För svenskt vidkommande har historikern Tobias Stark i sin studie av svenska dagstidningars bevakning av Berlinspelen 1936 funnit att "svarta" olympiers såväl triumfer som misslyckanden tillskrivs en förment primitiv natur och en "naturlig förmåga". Även framgångar fungerade därmed som en bekräftelse på en föreställd rasmässig underlägsenhet.³⁵

Ovan påpekade jag att Barthes hjältesaga är knuten till en manlig kropp. Enligt min mening är den mytologiska hjältekroppen dock inte endast könad, utan också rasifierad. Ovan anförda citat ur *Se 1948* – "[d]et lyste och flammade om hans blonda gestalt. Han sprang som en gudarnas budbärare med en stormvind i ryggen" – pekar på att det framförallt är en "vit", kanske till och med nordisk, maskulinitet som får inta hjälten plats i dessa till hjältesagor omskrivna tävlingsrefe-

rat (*Se 1948*, nr 33, s. 18). Under 40- och 50-talen tävlade "svarta" idrottsmän framgångsrikt i de korta löpdistanserna. I rapporteringen från London 1948 och Helsingfors 1952 framstår dessa lopp som skådeplats för en kamp mellan "svarta" och "vita". Man skriver inte med samma narrativa, mytologiskt färgade språk som används om de längre lopp. Medan de längre distansernas "vita" löpare blir maskulina föredömen och hjältar av närmast gudomliga dimensioner, framstår "svarta" friidrottare snarast som ett mörkt hot. "Mellan svart och vitt brukar striden alltid stå hård på 100 meter" konstaterar man 1948, och vidare; "det *vita hoppet* [min kursivering] Patton blev bara femma" (*Se 1948*, nr 32, s. 20). Om det man kallade för "det svarta inslaget i USA:s olympiadtrupp" i London, som liksom i Berlin 1936 förväntades bidra till amerikanska medaljskörden, skriver *Se*:

Grenfavorit i längdhopp är 23-åriga Willy Steele (förväxla inte honom med den vite höjdhopparen Bill Steel!), som redan ett par gånger har nosat på rasfränden Owens längdrekord på 8.13 och som bästa notering hittills har 8.08. Mot honom kan varken Nya eller Gamla världen mobilisera upp något egentligt motstånd – den guldpengen kommer ganska säkert komma i Willys ficka (*Se 1948*, nr 28, s. 23).

Formuleringen "varken Nya eller Gamla världen" ger intryck av att amerikanen Steele inte räknas till "Nya världen". Hans hudfärg gör honom problematisk som representant för den amerikanska nationen. Kraftmätningen mellan "svarta" och "vita" män överordnas den kamp mellan nationer som är så grundläggande för de olympiska spelen. När man

diskuterar amerikanska sprintrar framstår tävlingen mellan "svarta" och "vita" amerikaner som minst lika central som deras tävlan med andra nationer:

Mel Patton är vit, och det betyder oerhört mycket. Under många år har sprintdistanserna dominerats av negrer, vilket inte är precis nöjsamt ur amerikansk hemmasynpunkt. Nu har han chansen att krossa den svarta hegemonien. Hela USA hoppas på honom (*Se* 1948, nr 30, s. 26).

Även detta citat illustrerar att *Se* inte betraktar "svarta" som amerikaner i egentlig mening – när man hävdar att *hela* USA hoppas på Patton utesluter man uppenbarligen den "svarta" delen av befolkningen. I bevakningen av Helsingforsspelen får två ovanpå varandra lagda lika stora situationsbilder, som tillsammans täcker en hel sida, rubrikerna "Svart spöke I" och "Svart spöke II". Det korta häckloppet menas ha varit en "duell mellan de två amerikanska fenomenen Harrison Dillard – negern – och Jack Davis", medan den "svarta tornadon" Andy Stanfield vann 200-metersloppet före "[l]andsmännen Baker (vit) och Gathers (svart)" (*Se* 1952, nr 31, s. 18). I båda inslagen gynnas läsningen av inslaget som en kamp mellan "svarta" och "vita" amerikaner av både text och bild.

"Svartas" naturliga talang

Det framstår som nödvändigt att *förklara* "svarta" idrottsmäns framgångar, och man spekulerar en hel del kring vad som kan tänkas ligga bakom. I en artikel hävdar man att det "hos naturfolken finns ... en större procent människor med medfödd fysisk begåvning för de rena prestationsidrotterna" (*Se* 1952, nr 31, s. 16). Med uttrycket "de rena prestationsid-

rotterna" avses här grenar som inte kräver att idrottaren besitter någon särskild teknisk eller taktisk skicklighet, och här syns således en föreställning om "svartas" naturliga talang men taktiska och tekniska naivitet.³⁶

Om den "svarte" löparen Bob Hayes heter det 1964 att han är "ett kolsvart, lite lojt naturbarn från den amerikanska södern" – en utsaga som inte bara pekar på att en koppling görs mellan "svarta" och natur, utan också uttrycker stereotypa uppfattningar om "svartas" lathet och 'barnslighet'. Hayes påstås inte behöva träna, då han "fått sin snabbhet som gåva från gudarna" (*Se* 1964, nr 44, s. 61). Vid nästa OS, i Mexico 1968, uttalar sig Anders Gärderud på följande sätt i *Se*: "Plocka ner en neger från ett träd långt borta från civilisationen och låt honom träna, så ska du få se på tider!" (*Se* 1968, nr 41, s. 39). Gärderuds avsikt här är att ge en känga åt de ("vita") konkurrenter som i hans ögon tränar på ett överdrivet sätt, men uttalandet speglar en slentrianmässig koppling mellan "svarta" (särskilt afrikaner) och natur och mellan "svarta" och naturlig idrottstalang.

OS i Mexico 1968 föregicks av protestaktioner och hot om bojkott (bland annat förorsakade av IOKs planer på att låta det rasistiska Sydafrika delta i spelen) från idrottare som var aktiva i den amerikanska medborgarrättskampen. *Ses* bevakning från Mexico uppmärksammar afrikaners och "svarta" amerikaners prestationer i flersidiga reportage, och man skriver också mycket om deras politiska kamp mot rasförtryck. Den inställning som dominerade *Ses* OS-bevakning under 40- och 50-talen – att idrott och politik bör hållas isär – förefaller nu helt ha övergivits. Tommie Smiths och John Carlos svartbehandskade knutna nävar på prispallen³⁷ beskrivs som "en tyst och värdig demonstration mot den

vita övermakten i USA" (*Se* 1968, nr 43, s. 34). "Det är inte Amerikas Förenta Stater, som har kutat tvåhundra meter, det är Tommie Smith, neger, föraktad, handikappad av sin hudfärg ... lurad på sina mänskliga rättigheter", menar *Ses* skribent, som fördömer beslutet att skicka hem Smith och Carlos (*Se* 1968, nr 43, s. 15).

Enligt medieforskaren Rod Brookes förändrades sportmediernas rasdiskurs mot slutet av 60-talet och man talade då inte längre om biologiska skillnader. Istället tog en mer implicit rasism, som dock fortfarande baserades på essentialistiska antaganden om kultur och miljö, vid (Brookes 2002, s. 111). *Ses* rapportering från spelen 1968 illustrerar att ett politiskt ställningstagande för "svartas" rättigheter inte nödvändigtvis medför att stereotypa rasföreställningar mister sin kraft. I flera artiklar under spelen söker man en förklaring till "svarta" mäns framstående prestationer i spelen. Sociala faktorer menas spela in; den "svarte" idrottsmannen anses ha "mer att kämpa för, är mer sugen. Det är hans chans att kravla sig upp ur fattigdomen, att få en chans att studera." Mer biologiskt baserade förklaringsmodeller dominerar dock fortfarande. Afrikaner omtalas återigen som "naturfenomen" som klarar sig bäst i de grenar som ställer måttliga krav på taktik och teknik (*Se* 1968, nr 43, s. 47). Framgångarna förklaras med hänvisning till 'naturliga förutsättningar': "Amos Biwott, Kenya, har aldrig tränat teknik, visste inte vad taktik var ... En råstark naturkraft som sprang rakt mot guld!" (*Se* 1968, nr 43, s. 32-33). En artikel om kenyanen Kipchoge Keino rubriceras "Keinos enda taktik: det ska gå så fort som möjligt" (*Se* 1968, nr 42, s. 37) och ett inlägg om den nya höjdhoppstilten ("flopptilen") som ordnade guldmedaljen åt amerikanen Dick Fosbury får rubriken "En vit sa: Här gäller det att hitta på

nåt nytt!" (*Se* 1968, nr 43, s. 37). Beundran för den "svarta" kroppens "naturlighet" kombineras med föreställningen om "svartas" tekniska och taktiska underlägsenhet. Innovation och teknik (= civilisation) framstår som enda sättet för "vita" att "försvara sig" mot "svartas" överlägsna naturkraft.

Den vita, manliga kroppen som norm

Manskroppen framstår i *Ses* OS-rapportering som en normalitet och en självklar utgångspunkt. Sida upp och sida ned kämpar idrottande män för att genomföra sina stora uppgifter och triumfera över såväl motståndare som den egna kroppens begränsningar. I kombination med den konsekventa manliga blicken och den manliga läsarperspektivet som konstrueras i text och bild fungerar dessa representationer av manliga bragder som en bekräftelse på att tillhöra en överordnad grupp. Denna fysiska maskulinitet betonar den manliga gemenskapen, och bilder på kvinnor inbjuder den implicerade manlige läsaren att identifiera sig med den ideala bild av maskulinitet som de konstruerar (jfr Hirdman 2001, s. 20, 142, 273, 274). Genom den manliga blicken positioneras läsaren i förhållande till text och bild, medan andra läsarperspektiv inte tillgängliggörs. Denna manliga blick är närvarande under hela den undersökta perioden, men intensifieras under 60-talet i takt med att *Se* alltmer utvecklas till en modern herrtidning.

Materialet illustrerar på många sätt John Bergers ofta citerade utsaga "men act and women appear. Men look at women. Women watch themselves being looked at".³⁸ Kvinnokroppens idrottande representeras huvudsakligen som antingen en vacker, osvettig lek, eller då muskler och kraft är ofrånkomliga faktum som en förmanligande och rentav löje-

väckande aktivitet. Genomgående är det framförallt utanför den egentliga bevakningen av själva tävlingarna som de kvinnliga olympierna befinner sig, ett faktum som i sig naturligtvis pekar på kvinnokroppens och det kvinnliga avvikande status. Genom att representationer av kvinnliga olympier kommunicerar kvinnlighetens markörer, som utseende, flirt och heterosexuell uppvaktning, oskadliggörs den potentiella utmaning av könsstereotyperna som dessa idrottande kvinnor skulle kunna utgöra. Text- och bildrepresentationer av kvinnliga olympier hjälper till att upprätthålla gränserna mellan könen då de visar en kvinnokropp som är passiv och som inte lämpar sig varken för att representera nationen eller att vara en aktör i olympiska hjältesagor. OS blir en arena för en kamp som förs genom manliga kroppar, samtidigt som (representationer av) spelen också är en plats där manlig gemenskap bekräftas.

Under den period min studie omfattar blir frågan om den idrottande kvinnokroppens betydelser allt mer brännande, i takt med att andelen kvinnliga olympier ökar. Hur skulle en förening mellan å ena sidan en idrottslogik inriktad på aktivitet, prestation och tävlan för att försvara nationell ära, och å andra sidan kvinnlighet och kvinnokroppar, förstås och begripliggöras? Se "löser" denna spänningfyllda relation genom att representera den kvinnliga idrottaren som *kvinnokropp*, inte som idrottande kropp. Den idrottande "normal"-kroppen förblir på så sätt manlig, och den kvinnliga kroppen blir inte på samma sätt en representant för nationen utan är istället först och främst en representant för sitt kön. Kvinnokroppen är i stor utsträckning en *misslyckad* eller *ofullkomlig* idrottande kropp.

På 60-talet menas manskroppen som vi sett inte längre vara i behov av tukt och discipli-

nering, utan betraktas istället som ett lustcentrum vars förmåga till njutning (mat, dryck, sex) bör bejakas. Rapporter från sommar-OS kommunicerar nu inte i samma utsträckning som tidigare idrottsliga värden som skötsamhet, sportslighet och disciplin. Kvinnliga idrottare marginaliseras dock av såväl 40- och 50-talens disciplinerade 'stålidrottsman' som 60-talets playboyidrottare, då kvinnokroppen inte representeras som förenlig med varken en disciplinerad viljas seger över kroppens materia eller med ett hämingslöst njutningsbejakande. Från 1964 förefaller det inte längre vara bara kampen och prestationerna på banan som bekräftar mäns maskulinitet, utan denna förläggs också utanför idrotten och tävlingarna. Idrottens traditionella manlighetsfostran – renlevnad, disciplin och en rigorös träningsregim – företräder en maskulinitet som nu upplevs som passé. Idrottsmännen framstår som *mänskliga* hjältar, utan förbindelser med högre makter (jfr Barthes 1969, s. 119).

Medan kvinnliga kroppars inbrytningsförsök som vi sett aktivt och framgångsrikt motarbetas, är de försök till inbrytning som görs av "svarta" manskroppar svårare att avleda eftersom de på ett mer direkt sätt utmanar "vita" mäns hegemoni. Den "svarta" manskroppens idrottsframgångar måste därmed (*bort*)förklaras, och lösningen blir att den, i likhet med "öststats-kroppen", konstrueras som en *annan sorts* kropp. Under 1940- och 1950-talen är det som vi sett vanligt att tävlingar framställs som en kamp mellan raser. Den annars så centrala kampen mellan nationerna hamnar rentav i bakgrunden, vilket syns tydligast i tidiga inslag om "svarta" och "vita" amerikanska olympier. Ras tycks där över-skugga den annars centrala meningsskaparen *nationalitet*. Under 60-talet politiseras OS-

bevakningen och man tar ställning för den allt mer radikala amerikanska medborgarrättrörelsens krav. Detta innebär dock inte att representationerna automatiskt befrias från rasstereotyper. Den ”svarta” kroppen utgör alltså en *annorlunda* kropp, en kropp som föreställs vara olik den ”vita” kroppen till sin funktion, en kropp vars utmaning av den ”vite” mannens (idrottsliga) hegemoni måste förklaras. Och oavsett om diskussionen gäller överlägsen fysisk förmåga eller förtryck av ”svarta” hamnar männen i fokus.

Olympiska spelen kan betraktas som en symbolisk arena, utsatt för utmaningar och inbrytningsförsök från de som ställs utanför, och mediers representationer av spelen är en skådeplats för en kamp om betydelser. Inte minst är det kroppens status som *bevis* som gör att en undersökning av representationer av idrott är av intresse för att studera hur skillnad konstrueras och hur olika differentieringsformer genomkorsar varandra. Dessa representationer producerar och reproducerar kunskap kring olika kroppar – om kroppars olika möjligheter och begränsningar, lämpligheter och olämpligheter.

Noter

- 1 Se till exempel Varda Burstyn: *The Rites of Men. Manhood, Politics, and the Culture of Sport*, University of Toronto Press 1999, s. 59; Michael A Messner: *Power at Play. Sports and the Problem of Masculinity*, Beacon Press 1992, s. 14, 15.
- 2 Historikern J A Mangan menar att den brittiska idrotten, särskilt lagsporterna, runt sekelskiftet blev det främsta redskapet för att forma imperiets nästkommande generation av administratörer. J A Mangan: *The Games Ethic and Imperialism: Aspects of the Diffusion of an Ideal*, Viking 1986.
- 3 Härnäst avser jag att undersöka de mer ”kvinnotillvända” veckotidningarna *Idun* och *Veckojournalen*.
- 4 Lars-Åke Engblom: ”Tidningar dör men pressen lever”, *Den svenska pressens historia. Det moderna Sveriges spegel (1897–1945)*, Karl Erik Gustafsson och Per Rydén (red.), Ekerlids förlag 2001, s. 42.
- 5 Sverker Jonsson: ”Tv förändrar världen (1958–1975)”, *Den svenska pressens historia. Bland andra massmedier (efter 1945)*, red. Karl Erik Gustafsson och Per Rydén, Ekerlids förlag 2002, s. 203.
- 6 Stuart Hall: ”The spectacle of the other”, *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, red. Stuart Hall, London 1997, s. 259.
- 7 Griselda Pollock: ”Frånvarande kvinnor: Nytt perspektiv på kvinnobilder”, *Feministiska konstteorier*, red. Sara Arrhenius, Raster förlag 2001, s. 106, 107.
- 8 Se till exempel Leonor Camauër: ”Könskonstruktion, representation och den feministiska mediekritiken”, *Bromskloss och pådrivare. Medier, genus, social förändring*, red. Leonor Camauër, Madeleine Kleberg, Kristina Lundgren, JMK 2002; Jan Ekecrantz & Tom Olsson: *Det redigerade samhället: Om journalistikens, beskrivningsmaktens och det informerade förnuftets historia*, Carlsson 1994; Griselda Pollock: ”Saknade kvinnor”, *Att tolka bilder: Bildtolkningens teori och praktik med exempel på tolkningar av bilder från 1850 till idag*, red. Jan-Gunnar Sjölin, Studentlitteratur 1998, s. 450.
- 9 Stuart Hall: ”Encoding/Decoding”, *Culture, Media and Language: Working Papers in Cultural Studies, 1972–79*, red. Stuart Hall m fl, Hutchinson 1980; John Fiske: *Kommunikationsteorier: En introduktion*, Wahlström & Widstrand 1984, s. 136.

- 10 För diskussion om relationen mellan text och läsare se till exempel Camauër, 2002; Graeme Turner: *British Cultural Studies: An Introduction*, Routledge 2003, s. 126–127.
- 11 Ulf Wallin: *Sporten i spalterna: Sportjournalistikens utveckling i svensk dagspress under 100 år*, Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG) 1998, s. 167.
- 12 Enligt Roland Barthes förankrar bildtexten en bilds mening genom att begränsa bildens polysemi, dvs de många olika betydelser en bild potentiellt kan ha, genom att den prioriterar ett alternativ framför andra. Se Roland Barthes: *Image, Music, Text*, Fontana Press 1977, s. 38–41.
- 13 Jfr Mary Jo Kane & Susan L Greendorfer: "The Media's Role in Accommodating and Resisting Stereotyped Images of Women in Sport", *Women, Media and Sport: Challenging Gender Values*, red. Pamela J Cree-deon, Sage Publications 1994, s. 36–37.
- 14 Susan K Cahn: *Coming on Strong: Gender and Sexuality in Twentieth-Century Women's Sport*, Harvard University Press 1995; Helena Tolvhed: "Olympisk tanke glömde kvinnan", debattartikel i *Sydsvenska Dagbladet* 11/8 2004.
- 15 Allen Guttman: *Women's Sports: A History*, Columbia University Press 1991, s. 200.
- 16 Se till exempel Raymond Boyle & Richard Haynes: *Power Play: Sport, the Media and Popular Culture*, Longman 2000; Rod Brookes: *Representing Sport*, Arnold 2002; Kane & Greendorfer 1994; Gary Whannel: *Fields in Vision: Television Sport and Cultural Transformation*, Routledge 1992.
- 17 Kane & Greendorfer 1994, s. 40–41, Brookes 2002, s. 128–130; Cahn 1995.
- 18 Jfr Cahn 1995, s. 140–184; Whannel 1992, s. 127.
- 19 Jfr Kim Salomon: "Folkhemmets skönheter", *Ett historiskt tillfälle: En festskrift till Håkan Arvidsson*, red. Tove Kruse & Lisbeth Larsson, Nordic Academic Press 2003.
- 20 Jfr Anja Hirdmans studie av *Fib-Aktuellt*, där svenska kvinnor till skillnad från (vissa) icke-västerländska kvinnor förklaras vara moraliskt oklanderliga. Anja Hirdman: *Tilltalande bilder*, Atlas 2001, s. 91–94.
- 21 Jfr Hirdman 2001, s. 97, där hon menar att svenskornas ökande resande under 60-talet kunde uppfattas som "ett 'hot' mot den svenske mannens roll som erövrare".
- 22 Bilddominerade inslag om kända eller okända unga kvinnor är vanligt förekommande i *Se* under hela den undersökta perioden, och kvinnorna ifråga blir successivt allt mindre klädda.
- 23 Se tex Kane & Greendorfer 1994; Brookes 2002.
- 24 Laura Mulvey: "Eftertankar om 'Visuell lust och narrativ film' inspirerade av *Duell i solen*", Arrhenius 2001, s. 71.
- 25 Mulveys psykoanalytiska perspektiv och antagande om stabila könsidentiteter har kritiserats, se Sara Arrhenius förord, Arrhenius 2001, s. 19–20; Liesbet van Zoonen: *Feminist Media Studies*, Sage Publications 1994, s. 91.
- 26 Jfr Susan K Cahn, som skrivit om diskussionen kring idrottande och femininitet i amerikansk press, bland annat under 50-talet. Cahn konstaterar att (alltför framgångsrika och/eller muskulösa) kvinnliga idrottare representeras som manhaftiga och oattraktiva, och deras (hetero)sexualitet ifrågasätts. Cahn 1995, s. 207–226.
- 27 Bo Reimer: *Uppspel: den svenska TV-sportens historia*, Fälth & Hässler 2002; Wallin 1998.

- 28 Roland Barthes: *Mytologier*, Cavefors 1969, s. 116.
- 29 Yvonne Tasker: *Spectacular Bodies: Gender, Genre and the Action Cinema*, Routledge 1993, s. 9, 39, 40, 125.
- 30 Jfr Catherine A Lutz & Jane L Collins: *Reading National Geographic*, University of Chicago Press 1993, s. 115–116, 136–139.
- 31 Hall 1997; Lutz & Collins 1993, s. 161–178; Brendan Hokowhitu: "Physical Beings': Stereotypes, Sport and the 'Physical Education' of New Zealand Maori"; Charlene Regester: "From the Gridiron and the Boxing Ring to Cinema Screen: The African-American Athlete in pre-1950 Cinema", *Ethnicity, Sport, Identity: Struggles for Status*, red. J A Mangan & Andrew Ritchie, Frank Cass 2004.
- 32 Paulina de los Reyes, Irene Molina och Diana Mulinari: "Introduktion – Maktens (o)lika förklädnader", *Maktens (o)lika förklädnader: kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige: En festskrift till Wuokko Knocke*, red. Paulina de los Reyes, Irene Molina och Diana Mulinari, Atlas 2002, s. 18.
- 33 Henry Louis Gates Jr: "Writing 'Race' and the difference it makes", *Race*, *Writing, and Difference*, red. Henry Louis Gates Jr, Chicago 1986, s. 5.
- 34 Patrick B Miller: "The Anatomy of Scientific Racism. Racist Responses to Black Athletic Achievement", *Sport and the Color Line: Black Athletes and Race Relations in Twentieth-Century America*, Patrick B Miller and David K Wiggins (red.), Routledge 2004, s. 331–332.
- 35 Tobias Stark: "'Stortysk fuga och negerjazz'. Ras-stereotyper och rastänkande i svensk massmediabevakning av Berlinspelen 1936", *Idrott, historia, samhälle: Svenska idrottshistoriska föreningens årsskrift*, Schmidt 1998, s. 114–115.
- 36 Se också Brookes 2002, s. 114, 147; Whannel 1992, s. 129.
- 37 Löparna Tommie Smith och John Carlos tog guld respektive brons i de olympiska spelen i OS i Mexico 1968. Under prispallsceremonin sträckte de upp två knutna nävar iklädda svarta handskar mot den amerikanska flaggan, och deras huvuden var sänkta under hela nationalsången. Aktionen ledde till att den amerikanska olympiska kommittén omedelbart sände hem dem och fick också förödande konsekvenser för löparnas framtida karriärer.
- 38 John Berger: *Ways of Seeing*, British Broadcasting Corporation/Penguin Books 1972, s. 47.

Summary

This article deals with representations of sporting bodies in the weekly magazine *Se's* reports from nine Olympic Games, 1948–1980. Media representation (text and images) contributes to the process of shaping the reader's views on the world, and representations of sport communicate ideas on "natural differences" (based on, for example, gender, race or nationality) between bodies.

I argue that while male athletes are represented as *sportsmen*, with an emphasis on their superior physical abilities and remarkable willpower, female Olympians are predominantly represented as *women*. Representations of female athletes thus help to uphold the boundaries between the sexes by displaying a passive female body not suited to represent the nation. The female Olympian's body is not primarily an athlete's body, but a female body. Representations of male "heroic achievements" in the Olympic Games, on the other hand, function as confirmation of

belonging to a superior class. The "physical masculinity" displayed through sport stories emphasizes male affinity, and pictures of women function as invitations to the implied male reader to identify with this ideal masculinity.

The ideal masculinity is, however, not only constructed through a contrasting comparison with femininity, but also against the "black" male body. The athletic achievements of the "black" body must be explained and presented as restricted to the area of sport. This is, I argue, done by constructing the "black" body as a different kind of body, guided by "natural instincts" as opposed to the "white" body's more intellectual and "civilised" skills.

Helena Tolvhed

Malmö högskola

Läroarbilden

205 06 Malmö

helena.tolvhed@lut.mah.se